

CONTRIBUȚIA LUI XAVIER BICHAT LA DEZVOLTAREA ANATOMIEI ȘI PATOLOGIEI MODERNE

L. Răcz

Disciplină de anatomie și embriologie
U.M.F. Târgu-Mureș

Marie-François-Xavier Bichat este considerat ca una din gloriile medicinei franceze, care într-o scurtă existență (a murit la 30 de ani) a lăsat o prețioasă moștenire științifică.

Xavier Bichat a descris pentru prima dată unele formațiuni anatomice, sau a completat interpretările legate de unele structuri ale organismului uman. De aceea Istoricul Anatomiei Umane Universale păstrează un spațiu de onoare acestui ctitor al anatomiei moderne.

Xavier Bichat s-a născut în 11 noiembrie 1771 la Thoirette, provincia Bresse din Franța. La școală a fost un elev eminent, în special la retorică și filozofie. Studiile medicale le începe la Lyon. După remarcabile studii anatomice, Bichat se lansează în practica chirurgiei, ce o desfășoară sub îndrumarea chirurgului Marc Antoine Petit la Hôtel-Dieu din Lyon. Foarte repede elevul a obținut toată încrederea profesională a maestrului său.

În 1793 îl găsim la Paris, lângă Pierre Desault, care recunoaște marea valoare a elevului său, care îl cooptează în toate activitățile sale profesionale. Începând din acest moment, Bichat desfășoară o activitate prodigioasă de cercetare, având în față împărțirea timpului între învățământ, coordonarea activității spitalicești cercetare și publicarea valoroaselor sale lucrări științifice.

A publicat în mod succesiv: *Le traité des membranes*, *Le traité sur la vie et la mort*, *Anatomie générale appliquée à la Physiologie et à la Médecine*, *Traité d'Anatomie descriptive* și numeroase manuscrise în special pentru elevii săi.

Această strălucită carieră profesională a fost brutal întreruptă de moartea necruțătoare ce intervine la data de 22 iulie 1802, când avea vârsta de numai 30 de ani.

Istoria Medicinii Universale subliniază, că Xavier Bichat își trăia într-o continuă muncă ultimii ani de viață. "Ros de fizie, conștient de sfârșitul apropiat, el se află într-o adevărată întrecere cu timpul. În iarna dinaintea morții, a disecat peste 600 de cadavre umane și a redactat primele două volume din "Tratatul de anatomic descriptivă". În scurta sa viață, acest "Napoleon al medicinei", cum a fost supranumit Xavier Bichat, a creat o operă științifică de mare valoare. Este unul printre primii care a criticat sistemele preconceptuate, în care nu vede decât "teorii create în cabinet și nu la patul bolnavului...." El își propune să creeze un sistem medical bazat exclusiv pe fapte anatomice și fiziologice constatate obiectiv, subliniind importanța esențială a anatomiei patologice pentru clinică.

Studiind structura organelor prin metode personale, fără a folosi microscopul, a descris 21 varietăți de țesuturi. El utilizează pentru prima dată noțiunea de țesut (tissu). Lucrarea sa intitulată: Anatomie générale appliquée à la Physiologie et Médecine, este o lucrare fundamentală sistematică a arhitecturii organismului uman, a rolului, semnificației și patologiei specifice celor 21 de varietăți de țesuturi pe care le-a evidențiat. Elaborează o clasificare a lor precum și a organelor și aparatelor ca unități funcționale. Demonstrează, că boala se localizează la nivelul țesuturilor. "Dacă structura organelor este egală, atunci le este proprie aceeași funcție, aceleași boli, același sfârșit al bolii și același tratament" - accentuează Bichat. Orientarea sa clinică, anatomo-fiziologică, a exercitat o mare influență asupra progresului medicinei. Subliniază rolul proceselor fizico-chimice în organism și al mecanismelor lor fiziologice de compensare.

Xavier Bichat în cartea sa "Traité d'Anatomie descriptive" a abordat sistemul nervos vegetativ pe care l-a denumit "autonom". El a semnalat faptul că inervația viscerelor se află sub controlul unui dispozitiv nervos diferit de acela al vieții de relație, iar în anul 1807, anatomistul german J.Ch. Reil introduce termenul "vegetativ", pentru a diferenția componența aferentă viscerală a sistemului nervos de cea somatică. Deci, de la Bichat a rămas împărțirea sistemului nervos în sistem de relație și vegetativ. Introduce în fiziologie noțiunile de contractilitate, iritabilitate și tonicitate.

Ocupându-se intens cu anatomia capului, cu sistemul nervos central și periferic, inclusiv cu nervii cranieni, Bichat descrie "fanta cerebrală" (la fissure transversale du cerveau), ce-i poartă numele: Fente cérébral de Bichat. Descrie legăturile nervului milohioidian cu nervul lingual, (ale cărei variante anatomice a constituit o temă de cercetare și a noastră) Rezultă că prin spiritul său riguros analitic a creat opere de mare valoare în domeniul său preferat, neuroanatomia.

A descoperit și a descris bula grăsoasă a obrazului la feți (La boule graisseuse de la joue) ce-i poartă numele (La boule graisseuse de Bichat), subliniind integritatea acesteia și la cașectici, atribuindu-i un rol funcțional.

În scurta sa existență, Xavier Bichat, prin observațiile sale geniale și concrete, bazate pe numeroase disecții, creează bazele anatomiei și patologiei moderne. Dar observațiile sale trec limitele noțiunilor biologice în cele filozofice. Astfel, în opera sa "Le traité sur la vie et la mort", dă o splendidă definiție despre viață și despre moarte, spunând: "La vie est l'ensemble des fonctions qui résistent à la mort". De aceea S. Jonas, biograful celor 100 medici ilustri (100 Portraits de Médecins Illustres), l-a caracterizat pe Bichat astfel: "Marque des stigmates d'une tuberculose floride, il est l'homme aux idées les plus originales qui soit apparu dans la médecine française". Dar cea mai valoroasă caracterizare i-a făcut-o T.R.M.H. Lacmec într-o notă inedită pentru prefața Tratatului de anatomie patologică pe care îl pregătea, spunând că: Anatomia generală a lui Bichat este anatomia medicilor, este una din bazele anatomiei patologice. Este o lucrare căreie nu i se pot reproșa decât câteva lungimi și câteva obscurități de stil - efect necesar al grabei cu care a scris-o nemuritorul său autor, purtând pecetea geniului".

Curtea facultății vechi de medicină îi găzduiește statuia, de asemenea, lângă figurile savanților nemuritori ai Franței, Bichat se află de asemenea prezent pe fresca, care ornamează frontispiciul Pantheonului din Paris.